

شاخص‌های سینمای تراز جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)

ذبیح الله عاشوری ۱

مهدی یوسفی آهنگران ۲

DOR: 20.1001.1.26765756.1399.9.30.4.6

چکیده

مقاله حاضر برگرفته از پژوهشی با عنوان «شاخص‌های سینمای تراز جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)» انجام شده است. روش این تحقیق تحلیل محتوای کیفی است. جامعه آماری متن سخنرانی‌های مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) درباره سینما است. در این تحقیق از «تمام شماری» استفاده شده و شیوه گردآوری داده‌ها «تلخیص داده‌ها» و ابزار گردآوری داده‌ها «کدنامه» است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که از دیدگاه مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) سینمای تراز انقلاب اسلامی باید بر فرهنگ و کیان خانواده ایرانی اسلامی متمرکز باشد. تولید بیشتر آثار سینمایی در زمینه دفاع مقدس مد نظر باشد، به ارزش‌های اسلامی و اخلاقی اهمیت داده شود و به آرمان‌های دین اسلام در فیلم‌ها پرداخته شود.

نتایج تحقیق نیز نشان داد که سینمای تراز جمهوری اسلامی مقوله‌ای است که می‌تواند در سینمای کشور ما تحقق یابد قطعاً در آینده؛ سینمای دینی، سینمای معناگرا، سینمای دفاع مقدس با اقبال سینماگران و صاحب‌نظران و مخاطبان آن‌ها مواجه خواهد شد.

کلمات کلیدی: سینمای تراز جمهوری اسلامی - شاخص - هنر دینی - هنر ایرانی اسلامی -

آیت الله خامنه‌ای

۱- جستار گشایی

از دیدگاه اسلام مهم‌ترین هدف، فراهم آوردن زمینه رشد و تعالی فرد و جامعه است تا استعداد خود را در جهت شکوفایی پرورش دهد و در این میان، آموزش بالاترین عامل تشخیص داده شده که توسط آن عزت و سعادت دنیا و آخرت تأمین می‌شود. (علی‌حسینی و شمس، ۱۳۹۵). نقش سینما در جامعه به عنوان یکی از ابزارهای مهم فرهنگی و کارکردهای آن در مناسبات امروزی به صورت جدی مد نظر مقام معظم «مدظله العالی» بوده و به دور از برخوردهای کلیشه‌ای و حاشیه‌ای مورد توجه قرار می‌گیرد. از این زاویه سینما به عنوان یکی از «کلیدهای پیشرفت کشور» معرفی می‌گردد:

«من می‌گویم الان کلید دست شما [سینماگران] است. من شأن سینما را این می‌دانم. من می‌گویم امروز کلید پیشرفت این کشور، به میزان زیادی دست شماست» (بیانات مقام معظم رهبری «مدظله العالی» در تاریخ ۱۳۸۵/۳/۲۳).

مقام معظم رهبری «مدظله العالی» درباره سینما و سینمای دینی می‌فرماید: «هنر دینی به هیچ وجه به معنای قشری‌گری و تظاهر ریاکارانه دینی نیست و این هنر لزوماً با واژگان دینی به وجود نمی‌آید. ای بسا هنری صددرصد دینی باشد، اما در آن از واژگان عرفی و غیر دینی استفاده شده باشد. نباید تصور کرد هنر دینی آن است که حتماً یک داستان دینی را به تصویر بکشد یا از یک مقوله دینی. مثلاً روحانیت و غیره. صحبت کنند... آن چیزی که در هنر دینی به شدت مورد توجه است، این است که این هنر در خدمت شهوت و خشونت و ابتذال و استحاله هویت انسان و جامعه قرار نگیرد.» (بیانات مقام معظم رهبری «مدظله العالی» در تاریخ ۱۳۸۰/۰۵/۰۱).

سینمای ایران یکی از مهم‌ترین ابزارهای فرهنگی و هنری در جهان چندفرهنگی امروز به شمار می‌رود. در دوران قبل از پیروزی انقلاب اسلامی عمده تولیدات سینمایی ایران مربوط به سینمایی بود که هدفش تسخیر گیشه‌ها و سرگرمی جوانان بود. به همین دلیل به ارزش‌های هنری چندان توجهی نمی‌شد و تنها بخش منحط فرهنگ غربی بود که رویکرد فیلم را تعیین می‌کرد.

با وقوع انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ ارزش‌های فرهنگی از جمله رویکرد بهره‌گیری از سینما هم دگرگون شد. سینمای ایران پس از انقلاب در انطباق و همگام با جامعه، فراز و نشیب‌های جامعه را در قالب داستان رویارویی با موانع؛ مشکلات و چگونگی فائق آمدن آنها با تکیه بر ارزش‌های اخلاقی و آموزه‌های دینی ترسیم می‌کند. با وقوع جنگ تحمیلی، سینما به عرصه دفاع مقدس گام نهاد و شیوه و ژانر جدیدی در سینمای ایران با عنوان «فیلم‌های دفاع مقدس» پدید آمد که از نظر مضمون و محتوا حاوی پیام‌های مشخصی بود و تاکنون تلاش‌های بسیاری در زمینه سینمای متعهد، دینی، انقلابی و دفاع مقدس انجام شده است.

در این نگاه برآمده از مبانی دینی، حقیقت هنر و به تبع آن سینما دارای منشأ الهی تأثیرگذار بوده در عرصه جامعه‌سازی و پیشرفت و تعالی؛ نقش اساسی را به عهده گرفته، از واسطه‌ای «حاشیه‌ای» خارج شده و با مقولاتی چون «هنر متعهد»، «هنر دینی» و «هنر انقلابی» در «متن» قرار گرفته؛ از همین رهگذر و بر اساس چنین بینشی است که به سینما به گونه‌ای دیگر نگریسته می‌شود و مسئولیت هنرمند در برابر سایر انسان‌ها و ارزش‌های متعالی انسانی و الهی مورد توجه قرار می‌گیرد که مبتنی بر همین شأنیت، سینما دارای اثرگذاری در روند جامعه‌سازی دینی معرفی گردیده و ضرورت پرداختن به مضامین والا همزمان با برخورداری از فرم و قالب زیبا به عنوان تعهد سینماگر مطرح می‌شود. لیکن به نظر می‌رسد سینمای کشور در وضعیت فعلی در زمینه‌های فوق نیازمند یک چارچوب و قاعده‌ای منسجم‌تر است. با توجه به گذشت چهار دهه از عمر پر برکت انقلاب اسلامی، ضرورت قرار گرفتن استوانه نظام اسلامی بر پایه و اساس تعالیم دینی، انطباق ساختارها و چارچوب‌های حوزه سینما با مقتضیات جنبه‌های متغیر تحولات و روند پرشتاب تغییرات در جهان، منطقه و کشور محسوس‌تر شده است و تعیین شاخص‌های متقن و قابل اتکا یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر می‌نماید. مهم‌ترین شاخص‌ها برای انطباق وضعیت موجود برای تراز سینمای جمهوری اسلامی ایران فرمایشات، تدابیر و رهنمودهای مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) انقلاب اسلامی ایران است. از آن‌جا که وضعیت سینمای امروزی کشورمان با آن چه مدنظر معظم‌له است فاصله دارد و در قالب هنر ایرانی اسلامی آن گونه که باید و شاید نمی‌گنجد لذا در تحقیق حاضر بر آن هستیم که با استفاده از مجموعه تدابیر و رهنمودهای معظم‌له به شاخص‌های سینمای تراز جمهوری اسلامی ایران دست یابیم.

در بیان ضرورت تحقیق موارد زیر حائز اهمیت هستند:

- ۱- عدم توجه به هنر دینی و هنر متعهد و انقلابی باعث دور شدن سینما از نقش اصلی خود که همان رشد و تعالی فرد و جامعه است، خواهد بود.
 - ۲- عدم توجه به شاخص‌های سینمای تراز انقلاب اسلامی آن را از اهداف انقلاب که همان صدور انقلاب و عزت و سعادت مردم ایران است دور خواهد کرد.
 - ۳- به میزان زیادی ناهمگونی آراء و سرگردانی در حوزه سینما افزایش خواهد یافت.
- در بیان اهمیت تحقیق به موارد زیر اشاره می‌شود:

- ۱- توجه به شاخص‌های سینمای تراز انقلاب اسلامی بر مبنای دیدگاه مقام معظم رهبری باعث رشد ابعاد فکری، فرهنگی، اجتماعی و حتی اقتصادی و تجاری در سطح جامعه خواهد شد.
- ۲- توجه به شاخص‌های سینمای تراز انقلاب اسلامی باعث خواهد شد هنری متعهد و دینی به معنای واقعی در عالم فیلم و تصویر در کشور پیاده‌سازی شود.
- ۳- انجام این تحقیق به جامعه علمی و دانشگاهی کشور کمک می‌کند تا با مطالعه و تحقیقات عمیق‌تر

در طراحی و منطبق‌سازی بیشتر این شاخص‌ها با نیازهای جامعه حرکت نمایند.

۴- این تحقیق شاخص‌های کاربردی برای فعالان سینمایی، متولیان و مدیران این حوزه، دانشجویان و پژوهشگران عرصه هنر و سینما ارائه می‌دهد و طبعاً شاخص‌های لازم برای تولید فیلم مطابق با استانداردها در تراز انقلاب اسلامی ارائه خواهد شد.

سؤال اساسی در این تحقیق این است که شاخص‌های سینمای تراز جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) کدامند؟

در این جا به برخی بیانات مقام معظم رهبری «مدظله العالی» درباره سینما می‌پردازیم:

■ «این هشت سال دوره دفاع مقدس، شامل هزاران هزار حادثه است. می‌خواهم این را از جامعه فرهنگی و هنری کشور مطالبه کنم که از این هزاران هزار حادثه، لااقل یک فهرست تهیه کنند. بنشینند فکر کنند و در حوادث جنگ، دقت نظر هنرمندانه به خرج دهند؛ یک فهرست از این حوادث به وجود آورند؛ بعد این را بگذارند در قبال کارهای هنری که تا امروز درباره جنگ شده است. که البته بسیار هم ارزشمند است. ببینند چقدر از این فهرست را ما پُر کرده‌ایم. من اعتقاد این است اگر این کار صورت گیرد، خواهیم فهمید یک هزارم آن چه را درباره این جنگ می‌باید تبیین کرد و می‌توان تبیین و موشکافی کرد، هنوز بیان نکرده‌ایم.» (بیانات مقام معظم رهبری «مدظله العالی» در تاریخ ۱۳۷۹/۷/۶).

■ «امروز وقتی راجع به دفاع مقدس و جنگ هشت ساله و این عظمت مطلق که ملت ایران آفرید، صحبت می‌شود، بعضی از آثار در گوشه و کنار پیدا می‌شود که نه فقط عظمت را نمی‌بینند؛ می‌گردند یک نقطه ضعفی؛ یا واقعی یا حتی پنداری، پیدا می‌کنند و آن را مورد مذاقه قرار می‌دهند! هدف از این کارها چیست؟ چرا باید ما این فرآورده عظیم ملت ایران را ندیده بگیریم؟! این خدمت به ملت ایران است که در تهاجمی که به مرزهای او، به شخصیت او، به عزت او، به تاریخ او، به هویت ملی او شده است. این گونه مردانه ایستاده و این طور شجاعانه دفاع کرده. ما بیاییم آن را زیر سؤال ببریم؛ آن هم با زبان هنر؟! این کارها را می‌کنند. این‌ها به نظر من تصادفی هم نیست؛ یعنی نمی‌شود گفت حالا یک هنرمند به این فکر افتاده که می‌شود این گونه عمل کرد؛ نه. به نظر من غیرعادی می‌آید. البته تقصیر از مسئولان و سردمداران مسائل هنری و فرهنگی کشور است؛ آنها هم باید سازماندهی کنند؛ باید کار کنند.» (بیانات مقام معظم رهبری «مدظله العالی» در تاریخ ۱۳۷۹/۷/۶).

■ «بله، بنده هم معتقدم از ظرفیت دفاع مقدس در سینمای کشور ما استفاده نشده؛ خود سینمای ما انصافاً یک ظرفیت بالایی دارد، یعنی کسانی که اهل این فنّ اند و بلدند و مطلع‌اند و واردند و قضاوتشان می‌تواند مرجع فهم انسان قرار بگیرد، معتقدند که سینمای ایران از لحاظ ظرفیت کارگردانی و گریم و بازیگری و مانند این‌ها، جزو سینماهای برجسته دنیا است؛ و این درست است. این ظرفیت عظیم بایستی با ظرفیت بسیار عظیم دفاع مقدس ارتقاء پیدا کند.» (بیانات مقام معظم رهبری «مدظله

العالی» در تاریخ ۱۳۹۳/۳/۲۶).

- «مطالبه من از جامعه فرهنگی و هنری این است که فهرستی از این حماسه‌ها و حادثه‌ها تهیه شود تا مشخص گردد کارهای انجام شده که ارزشمند نیز می‌باشد در مقابل گنجینه عظیم ملت ایران در هشت سال دفاع مقدس چقدر ناچیز است و هنوز حتی یک هزارم آن حماسه عظیم نیز بیان نشده است. آن چه که در پشت جبهه می‌گذشت و با تصمیم‌گیری‌های همراه با غرض مجامع بین‌المللی از جمله زوایای جنگ هستند که تاکنون در آثار هنری به نمایش در نیامده در حالی که دفاع مقدس و ابعاد گوناگون آن، مهم‌ترین موضوع و دستمایه هنری برای اصحاب فرهنگ و هنر است و آثار هنری بزرگ دنیا نیز همواره بر روی قهرمانی ملت‌ها متمرکز است.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۸۰/۵/۱).
- «تولیدکنندگان باید طوری به ساخت آثار بپردازند که مخاطب همگانی داشته باشد و در سینمای بین‌الملل انعکاس داشته باشد» و تاکید کردند «اگر کم‌توجهی صورت گیرد و عمدی باشد، غفلت کرده‌اید و این خیانت است و در قبال آن مسئول هستید.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۹۶/۳/۳).
- «نباید تصور کرد مضامین دفاع مقدس، مضامینی تکراری هستند. خیلی از مضامین و مفاهیم در طول این هشت ساله وجود دارد که هنوز درباره آن‌ها کار و فکر نشده است. هنرمند باید در مورد مضامین بکر و گویایی که می‌تواند اثر هنری تولید کند فکر کند. بالاخره آن چه انسان می‌تواند در جمع‌بندی دفاع مقدس بگوید، این است که هشت سال دفاع مقدس مظهری از برترین صفات از یک جامعه است که می‌تواند به آنها بیاید و از جوانان خودش انتظار داشته باشد؛ یعنی دفاع مقدس مظهر حماسه، معنویت و دین‌داری است. مظهر آرمان‌خواهی، ایثار و از خودگذشتگی است. مظهر ایستادگی، پایداری و مقاومت، تدبیر و حکمت است.» (مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۹۶/۳/۳).
- «امروز بعضی هستند که در دنباله کارهای فرهنگی خطرناک، می‌خواهند یاد آن روزها را هم از خاطر ملت ایران ببرند. از تکرار اسم جنگ و اسم مناطق جنگی و «خرمشهر» و «شلمچه» و «دو کوه» و از این قبیل چیزها عصبانی می‌شوند... می‌خواهند این را از خاطر ملت ایران حذف کنند. به همین سبب، درست عکس این خواست باید انجام گیرد؛ یعنی خاطره درخشان روزهای بزرگ دفاع مقدس، باید با قوت و قدرت بیشتر و روشن و همان که بوده است باقی بماند. البته این که عرض می‌کنیم «همان که بوده است» یعنی مبالغه‌ای در آن انجام نگیرد؛ چون احتیاج به مبالغه هم نیست.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۷۷/۶/۲۴).

- «ما در بیان زندگی‌نامه شهیدان سعی کنیم خصوصیات زندگی این‌ها و سبک زندگی این‌ها و چگونگی مشی زندگی این‌ها را تبیین کنیم، این مهم است... این شهیدی که شما از یاد او و فداکاری او و شهادت او در میدان جنگ به هیجان می‌آیید، در داخل زندگی خانوادگی چه‌جوری مشی می‌کرده، در محیط عادی زندگی چه‌جوری عمل می‌کرده؛ این‌ها خیلی مهم است؛ یا نسبت به مسائلی که امروز برای ما مهم است، این‌ها چه‌جوری عمل می‌کرده‌اند... وضع عادی زندگی کردن شهدا چه‌جوری بوده؟ فرض بفرمایید ازدواجشان... اگر چنانچه افرادی که اهل نگارشند، اهل قلم خوب هستند، اهل ذوق در این معانی هستند، بنشینند تصویرسازی کنند، کتاب‌هایی کوتاه که جوان حوصله کند بخواند، این‌ها را بسازند، کتاب تولید کنند.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۹۵/۷/۵).
- «یاد شهیدان نباید در جامعه ما از ذهنیت‌ها خارج شود. شهیدان را باید زنده نگه داشت. یاد شهیدان را باید گرامی بدارید و زنده نگه دارید؛ در همه استان‌های کشور این معنا وجود دارد. من و شما باید هشیار باشیم که جلوی این توطئه‌ها را بگیریم. یاد شهدا، افتخارات شهدا، عزت شهدا را همه باید نصب‌العین خودشان قرار بدهند؛ نگذارید فراموش بشود» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۸۶/۲/۲۷).
- «مسائل ملی را، مسائل عمومی را بیشتر دنبال نکنید. ما هنوز در مسئله دفاع مقدس حرف برای گفتن زیاد داریم. در مسئله خود انقلاب.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۹۷/۸/۲۴).
- «شما خودتان اهل هنرید؛ واقعیت‌های هنری جامعه را می‌بینید و غصه هر آدمی را که اندکی با این مسائل ارتباط داشته باشد. از وضع موجود جامعه ما و از لحاظ کار فرهنگی و هنری. یقیناً درک می‌کنید. ما این حقیقت را باید باور کنیم که عمق یافتن و گسترش پیدا کردن انقلاب، هم در داخل و هم در خارج از مرزها، فقط و فقط با هنر امکانپذیر است.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۹۱/۲/۷).
- «یک مقوله هم مقوله جانبازان است. نمی‌دانم این کار، مربوط به شماست یا کار آقایانی است که در بنیاد جانبازان هستند. به هر حال، فرقی نمی‌کند؛ باید به آن پرداخت. کمونیست‌های روسی. به اصطلاح، شوروی‌ها. در پرداختن به مقوله مجروحین جنگی از دیدگاه هنر، انصافاً و بلاشک، دست بالا داشتند؛ یعنی من نظیر آنها را سراغ ندارم و گمان نمی‌کنم کسی بتواند با این تبحر و تأثیرگذاری کار کند. آنها در مقوله مجروحین جنگی، کار هنری بزرگی کردند.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۹۷/۸/۲۴).
- «هنر دینی آن است که بتواند معارفی را که همه ادیان و بیش از همه، دین مبین اسلام. به نشر آن در بین انسان‌ها همت گماشته‌اند و جان‌های پاکی در راه نشر این حقایق نثار شده است، نشر دهد، جاودانه کند و در ذهن‌ها ماندگار سازد. این معارف، معارف بلند دینی است... هنر دینی این معارف

را منتشر می‌کند؛ هنر دینی عدالت را در جامعه به صورت یک ارزش معرفی می‌کند؛ ولو شما هیچ اسمی از دین و هیچ آیه‌ای از قرآن و هیچ حدیثی در باب عدالت در خلال هنرتان نیاورید.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۸۰/۵/۱).

■ «فیلم و هنر سینما، هنگامی وارد کشور ما شد که سیاست حاکم بر این کشور، دین‌زدایی بود. در فیلم‌های سینمایی ساخت داخل و فیلم‌های سینمایی خارجی که وارد می‌شد، جهت، غیردینی و احیاناً ضد‌دینی بود. ضد‌دینی که می‌گوییم لزوماً نه به این معناست که در هر فیلمی بخوانند به طور ویژه‌ای دین را رد کنند؛ نه. سوق به اخلاقیات غلط، سوق به فساد اخلاقی، سوق به ضد‌ارزش‌ها از نظر دین و کلاً دین‌زدایی، گرایش غالب بوده است. سینمایی چنین در برهه‌ای از زمان برای کشور ما خسارت بزرگی به شمار می‌رفت. دستگاه‌های وقت هم چنین سینمایی را ترویج می‌کردند. دست‌اندرکاران هم بعضی خودشان بی‌اعتقاد به دین و مبانی دینی بودند؛ بعضی هم اگر بی‌اعتقاد نبودند انگیزه‌ای نداشتند که برخلاف آن جریان و آن جهت حرکت کنند و راه بروند.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۷۳/۳/۱۱).

■ «ارزش‌های اسلامی برترین حقایقی است که می‌تواند انسان را مجذوب و در مقابل خود خاضع کند و بر این اساس از سینماگران و کارگردانان فیلم، انتظار می‌رود با کار خود، مفاهیم مذهبی و ارزش‌های دینی را به گونه‌ای به تصویر بکشند که در نظر بیننده، جذاب‌تر و دلنشین‌تر جلوه کند.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۷۳/۱۱/۳).

■ «بخش‌های مختلف هنری هر یک امتیازات و کمبودهایی دارند اما در میان انواع روش‌ها و بیان‌های هنری، بیان نمایش در مجموع از همه بخش‌های هنری، رساتر، فراگیرتر و جالب‌تر است. از این رو برای تبیین حقایق دینی باید از زبان هنر، به‌ویژه هنر نمایش، استفاده شود.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۷۳/۱۱/۳).

■ «فرض کنید فیلمی هست که ظاهر و قالب و پر انتقاد دارد. چون انتقاد چیز خوبی است دیگر. اما در واقع انتقاد نیست؛ نق زدن است. یک فرق اساسی وجود دارد بین انتقاد کردن و نق زدن. انتقاد کردن این است که شما یک نقطه منفی را پیدا کنید، با تکیه بر نقطه مثبتی که در این اثر نمایشی شما، در این داستان شما وجود دارد، آن نقطه منفی را نشان بدهید و مغلوب کنید. جان‌مایه یک اثر نمایشی طبعاً داستان است، قصه است، سرگذشت است.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۸۹/۴/۱۲).

■ «بعضی از عناصر جبهه خودی که مثلاً داستان می‌نویسند یا فیلم می‌سازند، با این خیال که مخاطبین جبهه مقابل را جذب کنند، به مسائلی می‌پردازند که نویسنده یا فیلم ساز جبهه مقابل به آنها پرداخته

است. مثلاً آنها برای جاذبه فیلم از عامل زن یعنی عامل جنسی استفاده می‌کنند؛ این‌ها هم همین کار را می‌کنند. این کار، به هیچ وجه صحیح نیست؛ چون به سایش در جبهه خودی کمک می‌کند. بنده این را قبول ندارم. نه فقط قبول ندارم، بلکه تصور می‌کنم این فکر، غلط و این کار، اشتباه است.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۷۱/۵/۲۱).

■ «گیشه‌گرایی که طبعاً این هم در همه وقت چیز خوبی نیست. گرایش به مسائل جنسی و شهوانی و امثال این‌ها در سینما، یک مقدار عاملش همین است. می‌خواهند فیلم جاذبه پیدا کنند، لذا یک مشت افراد به خصوصی را جمع می‌کنند. متأسفانه این عیب بزرگی است که در بسیاری از فیلم‌های ما دیده می‌شود. آن نمونه‌هایی که دوستان گفتند، اصلاً قابل قبول نیست؛ کاملاً مردود است» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۸۰/۵/۱).

■ «از کارخانجات خودشان مواد شیمیایی و سلاح شیمیایی دست صدام دادند که بزند توی جبهه‌ها و توی جاده‌ها و حتی توی شهرها، همان کسانی که در عرصه فرهنگی شبکه درست می‌کنند. که شماها بیشتر از من دیده‌اید و مطلعید که به قصد نابود کردن بنای خانواده و شکستن حریم عفاف و حجابی که میراث هزاران ساله ایرانی است و کشور ما و ملت ما از دوران قبل از اسلام، از لحاظ مسائل شهوانی و جنسی، یک ملت عفیف و نجیب بوده، شبکه درست می‌کنند» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۸۹/۰۴/۱۲).

■ «در سریال‌ها به مسائل ملی پردازید؛ از شهدای عزیز، از دفاع مقدس، از انقلاب، از سبک زندگی اسلامی، از انگیزه‌های ایمانی ملت و مظاهر آن، از ایستادگی‌شان در برابر ابرجنایت‌کاران و مفسدان عالم، از راهپیمایی اربعین و... بگویید؛ عظمت و استقلال و شجاعت و ظرفیت‌های علمی و عملی این ملت را با زبان هنر بیان کنید.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۹۷/۸/۲۴).

■ «من به «تبادل فرهنگی» عقیده دارم؛ اما «تهاجم فرهنگی» یک حقیقت است که آن را مطرح کردم. حالا می‌خواهیم قبول نکنیم، نکنیم. فرهنگ روح یک ملت است و اگر بخواهند یک ملت را مغلوب و زبردست و استثمار کنند، باید فرهنگش را متناسب با آن چه که می‌خواهند، بکنند.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۸۸/۵/۲۶).

■ «تولیدکنندگان باید طوری به ساخت آثار پردازند که مخاطب همگانی داشته باشد و در سینمای بین‌الملل انعکاس داشته باشد و تاکید کردند اگر کم‌توجهی صورت گیرد و عمدی باشد، غفلت کرده‌اید و این خیانت است و در قبال آن مسئول هستید.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۹۶/۳/۳).

■ «اولویت بسیار مهم کشور، فرهنگ است. فرهنگ از ادبیات و هنر تا سبک زندگی تا فرهنگ عمومی

تا اخلاق تا رفتار اجتماعی، شامل همه این‌ها است؛ ما در این زمینه‌ها تکلیف داریم، مسئولیت داریم؛ دستگاه‌های فرهنگی ما واقعاً مسئولیت دارند در این زمینه. فرض بفرمایید حالا فیلم، تئاتر، سینما، خب اگر مراقبت نباشد [چه می‌شود]! بنده طرف‌دار جزم‌اندیشی و فشار و اختناق در این زمینه‌ها نیستم، می‌دانید، من اعتقاد راسخ دارم به آزاداندیشی؛ منتها آزاداندیشی غیر از ولنگاری است، غیر از اجازه دادن به دشمن است که از دالان آزاداندیشی و آزادی عملی بخواهد ضربه بزند به کشور.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۹۵/۶/۴).

- «... خوب، آنها مصالح فرهنگیشان را رعایت می‌کنند، ما هم باید مصالح فرهنگی خودمان را رعایت کنیم. ما که از او توقع نداریم که مصالح ما را رعایت کند؛ ما از خودمان توقع داریم که مصالح خودمان را رعایت کنیم؛ بنابراین شما اگر جشنواره هم می‌روید، آن وقتی بروید و آن‌طوری بروید که مصالح فرهنگی کشورتان را مراعات بکنید. اگر طوری شد که او بناسست مصالح خودش را علیه مصالح کشور شما رعایت کند، بله، ترجیح با نرفتن است، ترجیح با حضور پیدا نکردن است؛ این امر روشن و واضحی است.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۸۵/۳/۲۳).
- «هنر سینما بلاشک یک هنر برتر است؛ یک روایتگر کاملاً مسلط. که هیچ روایتگری تاکنون در بین این شیوه‌های هنری روایت یک واقعیت و یک حقیقت، تا امروز به این کارآمدی نیامده. و یک هنر پیچیده و پیشرفته و متعالی.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۸۵/۰۳/۲۳).
- «سنت الهی در تاریخ اقتضا می‌کرد تفکر اسلامی و اندیشه پاک الهی، در یک نوبت رو بیاید و آن نوبت اکنون آغاز شده است و معلوم می‌شود یکی از نشانه‌هایش ماییم. یکی از نشانه‌هایش، لبنان و آفریقا و کشورهای گوناگون اسلامی است. یکی از نشانه‌هایش، احساس ضعف دنیا در مقابل تفکر الهی و توحیدی است که وجود دارد و در حال به وجود آمدن است. در این مجموعه و در این حرکت عظیم، این فکر پاک و مقدسی که در دنیا به وجود آمده است. فکر انقلابی و توحیدی و الهی. در صف‌آرایی با فکر شیطانی و اهریمنی قرار گرفته است. ما که اهل هنریم. شما را می‌گویم و از زبان شما حرف می‌زنم باید این مایه هنر را به کار ببریم و غلیظ کنیم و شاعر و نویسنده و هرگونه هنرمند دیگری، در خدمت این تفکر مقدس قرار بگیرند و از هنر و مایه هنر و ابزار هنر، حداکثر استفاده را بکنند.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۸۵/۵/۲۳).
- «همواره به مسئولان توصیه کرده‌ام نگذارید خطوط سیاسی، جناح‌بندی‌ها و شبه حزب‌ها وارد عرصه هنر و فرهنگ شوند چرا که در این صورت همه چیز تباه خواهد شد.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۸۰/۵/۱).
- «سینمای ما انصافاً یک ظرفیت بالایی دارد، یعنی کسانی که اهل این فن هستند و بلدند و مطلعند

و واردند و قضاوتشان می‌تواند مرجع فهم انسان قرار بگیرد، معتقدند سینمای ایران از لحاظ ظرفیت کارگردانی و گریم و بازیگری و مانند این‌ها، جزو سینماهای برجسته دنیا است؛ و این درست است.» (بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در تاریخ ۱۳۹۳/۳/۲۶).

امروزه وسایل ارتباط جمعی، بسیار توسعه یافته، فراگیر شده‌اند؛ اما به رغم تکثیر و تنوع رسانه‌ها، اهمیت سینما کاستی نگرفته. فراگیر شدن رسانه سینما در سال‌های آغازین قرن بیستم، حتی با ظهور وسایل ارتباطی سهل‌الوصول و زودیابی، جایگاه استوار خود را حفظ کرد. تأثیر تلویزیون برای اولین بینندگان، درست مثل آن بود که شخصاً صاحب تماظر شده باشند. با وجود این که وضوح صدای تلویزیون در آن زمان بسیار کم بود. سینما پس از آن هم روزه‌روز، خود را با جاذبه‌های بیشتر عرضه کرد و اهمیت فیلم با ظهور تلویزیون‌های کابلی و شبکه‌های مستقل تلویزیونی که برنامه‌های اصلی آن فیلم‌های قدیمی و جدید و یا سریال‌های تلویزیونی که خود نمونه‌ای از سینما و یا متأثر از سینما هستند، کم نشده است. فیلم در روند تکاملی خویش از سرگرمی‌های گذشته، مانند قصه، نمایش، موزیک، داستان، طنز و حقه‌های تکنیکی بسیار بهره برده، از همه آن هنرها در امتداد رسانه‌ای بودن خود سود می‌برد. هنر هفتم، نوعی هنر تصویری محسوب می‌شود که به دلیل گوناگونی از جمله فهم راحت‌تر و عمومی‌تر نسبت به هنرهای دیگری چون نقاشی، ادبیات و موسیقی دارد و با توجه به این که یک کالای صنعتی است، لزوم تولید انبوه، عرضه، تقاضا و بازاریابی در آن اهمیت به سزایی دارد. این رسانه موفق شده، گستره مخاطب خود را بسیار توسعه دهد و اکنون نیز از پراهمیت‌ترین رسانه‌ها در عرصه ارتباطات پس از تلویزیون شناخته می‌شود. سینما همچون توده‌های ساکن در شهرهای بزرگ، از فرآورده‌های صنعت است و همانند خود تماشاچی‌ها، تابع نیازها و احکام این رشته از فعالیت‌های بشری است. کارگردانان این هنر صنعتی با توجه به هزینه زیاد تولید آن، اتکای زیادی بر مردم و مخاطبان خود و تحت‌تأثیر سرمایه‌گذار قرار دارند. این هنر، صرف‌نظر از پیشینه‌های یونانی و رنسانسی آن، به لحاظ فنی در قرن نوزدهم ظهور یافت و در حد بسیار گسترده و وسیعی نیاز به ترکیبی از علوم و هنرها دارد، زیرا تصویر متحرک، مدیون چندین اکتشاف در زمینه‌های علمی و صنعتی، مثل ساختن وسایل نوری و عدسی، تحت کنترل در آوردن نور (مخصوصاً با لامپ‌های آرک)، به کارگیری دانش شیمی (مخصوصاً تولید سلولز)، تولید فولاد و تراشکاری با دقت زیاد است. زمینه‌های تکامل سیر ادبی، هنری و صنعتی به همراه خلاقیت و ذوق بشری، سبب بروز سینما به شکل امروزی آن شده است.

در نهایت، فرآورده‌ای با کیفیت عالی، بسیار مؤثر، ماندگار و به صورت واقعی، نوع کاملی از فرهنگ را به وجود آورده است. هنر سینما از نظر محتوا، مبتنی بر زمینه‌های مختلف علوم انسانی، علوم ارتباطات، ادبیات و رشته‌های دیگر هنری بوده و از نظر تکنیکی از مباحث فیزیک، شیمی، مکانیک و الکترونیک

بهره می‌برد. البته با توجه به این که از فرهنگ مردم تغذیه می‌کند به یکی از نیرومندترین و گسترده‌ترین وجوه فرهنگ مردم نیز مبدل شده است. در این رسانه به سبب توده‌وار بودن مخاطبان، تماشاگران و بینندگان، نقش بالایی در تأثیر مخاطبان داشته، زیرا سینما فرستنده یا تزریق‌گر پیام و بینندگان به‌نوعی دریافت‌کنندگان حقیقی پیامند. (<http://cameramanhdp.blogfa.com>).

«گارت جوت است» در کتاب «سینما به مثابه رسانه ارتباط جمعی» شش کارکرد برای سینما بر می‌شمارد: ۱. پناه جویی: تاریخ فیلم و سینما نشان می‌دهد در دوره‌های رکود اقتصادی و جنگ که افراد با مشکلات اقتصادی و اجتماعی فراوان روبه‌رو هستند، برای گریز از مشکلات به سینما پناه می‌برند زیرا اضطراب آن‌ها با تخلیه هیجانی تسکین می‌یابد.

۲. ایجاد نگرش‌های جدید: این کارکرد بسیار شبیه کارکرد اقناع و تبلیغ و برآمده از ویژگی‌های خاص سینما همچون توانایی تأثیر عمیق بر مخاطب است. سینما عاملی مؤثر در ایجاد و تقویت تصورات قالبی و در عین حال محو و تضعیف قالب‌های در گذشته شکل گرفته است. سینما امکان شکستن مرزها و قالب‌های موجود را تا جایی دارد که خطوط تصور بشر را فراتر برده و دنیایی نو را تصویر می‌کند. ۳. اقناع و تبلیغ: فیلم‌ها در کنار کارکرد آشنایی سینما در تبلیغات سیاسی، در ساختن فرهنگ نقش مؤثری دارند و به فرهنگ و سبک زندگی شکل می‌دهند؛ به عبارت دیگر ایدئولوژی غالب جامعه از طریق ایدئولوژی عرضه‌شده در فیلم‌ها تقویت می‌شود؛ بنابراین سینما می‌تواند وسیله‌ای برای قانع کردن و گردن نهادن مردم به خواسته‌های طبقه حاکم و تبلیغ ارزش‌هایی باشد که این طبقه برای بقایش به آن‌ها نیاز دارد.

۴. جامعه‌پذیری: سینما مانند سایر رسانه‌های ارتباط جمعی قادر است نهادهای سنتی جامعه‌پذیری مثل خانواده، مدرسه و کلیسا را پشت سر بگذارد و با افراد به طور مستقیم رابطه برقرار کند. ۵. واقعیت‌نمایی: یکی دیگر از کارکردهای سینما به ویژه برای تصویر کردن معضلات و مشکلات جامعه و گرفتاری‌های روانی، اجتماعی و اقتصادی مردم، نشان دادن واقعیت‌ها به صورت عریان است یا در اصطلاح، نشان دادن واقعیت‌ها همان‌گونه که هستند. این فیلم‌ها معمولاً برای تأثیرگذاری بیشتر پایانی تلخ دارند و شخصیت‌های داستان معمولاً در این‌گونه فیلم‌ها به اهداف و آرزوهای خود نمی‌رسند. ۶. همدات‌پنداری: یکی از مهم‌ترین کارکردهای سینما همدات‌پنداری است که تقریباً در تمام فیلم‌ها وجود دارد. به این معنا که بیشتر مخاطبان هنگامی که به تماشای فیلمی می‌نشینند ناخودآگاه خود را با یکی از شخصیت‌های داستان همسان و هم‌سرنوشت می‌پندارند یا کلیت فیلم‌نامه را با زندگی خود همسو و مشابه می‌یابند. (آزاد ارملی و امیر، ۱۳۸۸).

بر اساس دریافت رسانه‌ای از هنر دینی و به تبع آن، سینمای دینی، می‌توان تعاریف صورت گرفته از هنر

دینی را به سه دسته مخاطب‌محور، مؤلف‌محور و متن‌محور تقسیم کرد.

بر اساس این تعاریف، سینمایی دینی است که بتواند کارکردهای دین را ایفا کند؛ یعنی همان‌گونه که دین، انسان را هدایت و ارشاد می‌کند و او را متوجه حقیقت می‌سازد و یا تجربه دینی او را بارور می‌سازد، سینمای دینی نیز چنین کاری را انجام دهد. تعاریفی از این دست، بر جهت‌گیری سینمای دینی به سوی اهداف دینی تأکید می‌کنند. سینمای دینی، سینمایی است که ایده‌های دین را محقق می‌سازد (ناصری، ۱۳۷۷: ۱۲۷).

اگر تقسیم سینما به دینی و غیردینی درست باشد در این دیار به طرز عجیبی با احساسات‌گرایی درآمیخته است. این احساسات‌گرایی به دو صورت افراطی و تفریطی به رد کامل سینمای دینی یا غلو در آن منجر شده است. نظریه رد سینمای دینی، از ناپیوستگی جهان سینما و جهان دین بحث می‌کند و جمع این دو را در «سینمای دینی» نامحتمل و بلکه ناممکن می‌شمارد. نظریه غلو در سینمای دینی عمدتاً متکی به دیدگاه عوام در زمینه این‌گونه سینماست. دیدگاه عوام، آن دسته از فیلم‌ها را دینی می‌شمارد که درباره موضوعات دینی و مذهبی باشد. وابسته دانستن سینمای دینی به روایت‌های دینی و تعریف آن بر حسب موضوع، در واقع محدود کردن آن است. «مایکل برد» در مقاله «فیلم در مقام تجلی قدسی» می‌نویسد: «می‌دانیم فیلم‌های فراوانی درباره موضوع‌های دینی ساخته شده، ولی بیشتر آنها به سبب بی‌توجهی به ویژگی‌های سبکی این رسانه، به راه خطا رفته است. صرف‌نظر از داستان‌های کم‌مایه انجیل و فیلم‌های مبتدل و کسالت‌آوری که معمولاً از آنها با عنوان «فیلم‌های دینی» یاد می‌کنند، آن چه در بحث‌های ربانی سینمایی نیاز است، توجه به این نکته است که سبک فیلم چگونه می‌تواند مکاشفه امر قدسی را مقدور سازد» (شهباء، ۱۳۷۷: ۱۴). پاول شریدر نیز در کتاب سبک استعلایی در فیلم بر این نکته تأکید می‌کند که دینی بودن فیلم بیشتر در گرو سبک آن است تا موضوع آن. (شریدر، ۱۳۸۳). دارول بریانت در مقاله «سینما، دین و فرهنگ همگانی» می‌گوید: «اهمیت معنوی فیلم ربط چندانی به محتوا یا موضوع آن ندارد بلکه بیشتر برخاسته از تجربه ما از خود فیلم است یعنی درک و مشاهده هماهنگی و نظمی که در تقابل با دنیای هر روزی ماست.» (شهباء، ۱۳۷۷: ۱۴).

گونه (ژانر) سینمای دینی از آن جهت در گرو موضوع نیست که:

۱. «موضوع»، ویژگی ذاتی سینمای دینی نیست. موضوعات مختلف، با هم در تباین هستند و چون هر چیزی نمی‌تواند در ذات خود متباین باشد، نمی‌توان «موضوع» را شرط ذاتی سینمای دینی دانست. بعلاوه تقسیم سینما به سینمای دینی و سینمای غیردینی نادرست است؛ زیرا لازم می‌آید سینما در ذات خود متباین باشد. به همین ترتیب، ذاتی دانستن مواردی همچون «سبک» یا «بیان حال» برای سینما و به طور کلی برای هنر.

اهمیت بصری در مذهب، مدت‌هاست که شناخته شده. در درون مسیحیت تاریخی، تصاویر مذهبی، ذهن ما را متوجه و متمرکز بر پارسایی و تقوی می‌کند. سینما می‌تواند به عنوان یک امر پیوسته همچون سنت ریشه‌دار، در استفاده از تصاویر برای برانگیختن احساسات و تقویت تعلقات و نیز تشویق به پیروی، در نظر گرفته شود. با این حال، ارتباط بین فیلم و آیین‌های دینی همیشه آشکار و ساده نبوده. برای مثال، در خلال اولین دهه قرن بیستم، هنگامی که سینما به طور گسترده‌ای رواج می‌یافت، مذهب از یک فضای عمومی به یک فضای شخصی عقب‌نشینی می‌کرد. رسانه‌های جدید برای ارتباطات عمومی - شامل فیلم و رادیو نسبت به کتاب‌ها و روزنامه‌ها، مخاطبان بیشتری را به خود جلب می‌نمودند؛ زیرا بر تعداد بیشتری از مردم اثر می‌گذاشت، رسانه‌های جدید انحصار تفاسیر مقامات مذهبی و دولتی را به چالش کشیدند و این کار را به روشی انجام دادند که کتاب و جریده، قادر به انجام آن نبود. (ملیس و روت مایلز، ۱۳۸۶: ۲۲-۲۳).

از آغاز به عنوان یک جامعه، اطلاعات تصویری‌مان را مانند مسیحیان تاریخی از دیوارهای کلیسا نگرفتم، ما آنها را از رسانه‌های فرهنگی در محل زندگی‌مان، اخذ کردیم. فیلم‌های تلویزیون، مجلات و تابلوهای تبلیغاتی، ما را با تصاویری که تأثیرات گسترده‌ای دارند، محاصره کرده‌اند. همچنان که بررسی هنر دینی در تاریخ می‌تواند جزئیات زیادی از جامعه آن دوره را، بیان کند. بررسی رسانه‌های تصویری در جهان امروز نیز نکاتی را در مورد تمایلات و دغدغه‌های جامعه امروزمان، آشکار می‌کند. رسانه‌های تصویری یکی از نافذترین ابزارهایی است که به وسیله آن، آمریکایی‌ها در آنها نشانه‌هایی از هویت، گونه‌گونی، ارتباطات، نظم و رسوم اجتماعی خود را مشاهده می‌کنند. اگرچه به ندرت، مذهب، دغدغه رایج فیلم‌های معاصر است، لیکن تصاویر، دین و تعهد دینی از طریق این رسانه عمومی در میان مردم رواج می‌یابد. تأثیر بازنمایی مذهب در فیلم‌ها که تعریف دقیق و صریح آن بسیار مشکل یا غیرممکن است، آنها را در مرتبتی قرار می‌دهد که اهمیتشان کمتر از مطالعات مذهبی نیست (ملیس و روت مایلز، ۱۳۸۶: ۵۵).

در مقایسه با این گسترهٔ وسیع از رویکردهای متفاوت به نقد فیلم، تفسیر از دیدگاه دینی یا الهیاتی، هنوز تا حدی یک استثنا به حساب می‌آید. تلاش‌های جالب و نویدبخشی انجام گرفته است، مثل کار «جان

ر. می^۱ و «مایکل برد»^۲ در موضوع دین در فیلم. گروه‌های جدیدتری از دانشجویان مدارس علمیه دینی در آلمان، هلند و سوئیس، الهیات، معنویت و فیلم را با همکاری «سازمان کاتولیک بین‌المللی سینمایی و سمعی بصری» بررسی کرده و به زبان آلمانی مجموعه‌ای چند جلدی با عنوان «پشت چشمان یک تصویر شفاف» منتشر کرده‌اند.

با وجود چنین اقدامات ارزشمندی، هنوز هیچ نظریه یا دیدگاه مبسوطی پیرامون رویکردی الهیاتی یا دینی به تفسیر فیلم، وجود ندارد. آنچنان که در مورد دیگر رشته‌ها این تلاش صورت گرفته؛ هرچند ممکن است به نتیجه نرسیده باشد؛ هرچند شکاف میان ملاحظات دینی. از جمله ملاحظات کشیش‌شان. با هنر، فرهنگ و فیلم معاصر هنوز هول‌انگیز است، اگرچه می‌توان شاهد آگاهی روزافزون به این مسئله باشیم که هر دو «دنیا»، هر قدر هم کارکرد متفاوتی داشته باشند، می‌توانند تا حد زیادی از یکدیگر درس بگیرند. سنت‌های دینی و معنوی، مادامی که به جستجوی معنا، حقیقت و حکمت عمیق‌تر در ارتباط با زندگی، تاریخ و سرنوشت انسان می‌پردازند، می‌توانند برای دنیای فیلم سخنی داشته باشند. از سوی دیگر، شک نیست بسیاری از فیلم‌ها. چه در گذشته و چه حال می‌توانند محرک و انگیزشی برای رشته الهیات و علمای دینی باشند تا در مورد «سفر بشر» و مبارزه فردی با جمعی برای بقا. پدیده‌ای که در فیلم‌های بسیار زیادی بازتاب یافته است. بیشتر بیاموزند.

صابری و سزای تورک (۱۳۹۶): این محققین در مقاله خود به بررسی اخلاق و ارزش‌های انسانی در فیلم‌های سینمایی قبل و بعد از انقلاب اسلامی ایران پرداخته‌اند. در این مقاله آمده است: سینمای ایران یکی از مهم‌ترین ابزارهای فرهنگی و هنری در جهان چندفرهنگی امروز به شمار می‌رود. با ورود سینما به ایران در دوران مشروطه اغلب هنرمندان تلاش کردند ضمن شناخت رسانه سینما به راهکارهای مورد نیاز ساخت یک فیلم نیز دست پیدا کنند. به همین جهت سینما در ایران خیلی زود رشد کرد و بخش بزرگی از جامعه ایرانی مخاطب اصلی سینمای بومی ایران شد. عمده تولیدات سینمایی ایران مربوط به سینمایی بود که هدفش تسخیر گیشه‌ها و قلب مردم بود. به همین دلیل ارزش‌های هنری چندان برایش مهم نبود و تنها سلیقه مردم بود که رویکرد فیلم را تعیین می‌کرد. با وقوع انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ همه چیز از جمله سینما دگرگون شد. در سینمای قبل از انقلاب ارزش‌های اخلاقی، جایگاهی فرعی و کوچک داشتند و در میان ابتذال و سطحی‌نگری به سختی قابل تشخیص بودند؛ اما سینمای ایران پس از انقلاب در انطباق با جامعه فراز و نشیب‌های جامعه را در قالب داستان، مواجهه با موانع، مشکلات و چگونگی فائق آمدن بر آنها با تکیه بر ارزش‌های اخلاقی و آموزه‌های دینی ترسیم می‌کند. در این دوران فیلم‌های متعددی ساخته شده است.

1. John R. May
2. Michael Bird

صابری و سزای تورک (۱۳۹۶) در تحقیق خود به این نتیجه رسیده‌اند که در سینمای بعد از انقلاب اسلامی ایران، مولفه‌هایی همچون آداب معاشرت، وجدان کاری، تعاون، همکاری و بخشش، تفاهم و گفتگو، مهمان‌نوازی، برادری، خانواده، کمک به دیگران، محبت، استقامت و پایداری، فداکاری، عشق، حفظ آبرو، عدالت، بخشش، تلاش برای حفظ زندگی زناشویی، وفاداری به خانواده، راستگویی، رازداری، اعتماد و وجدان به عنوان نمودهایی از سینمای متعهد دیده می‌شود.

در تحقیق حاضر کوشش شده است شاخص‌های سینمای تراز جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد. به همین منظور دو سؤال مطرح گردیده که در ادامه به پاسخ سؤالات یاد شده بر اساس یافته‌های تحقیق می‌پردازیم.

«شاخص‌های اسلامی سینمای جمهوری اسلامی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) کدامند؟» یافته‌های تحقیق نشان داده که بیانات مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» درباره سینما عمدتاً برگرفته از محورهای اندیشه اسلامی است. از این‌رو شاخص‌های اسلامی هنر دینی در فرمایشات مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» نقش برجسته و خاصی یافته است. در این راستا هنر دینی، هنری است که آرمان‌های دین اسلام را منعکس نماید. این هنر عطیه‌ای الهی است که عدالت و اخلاقیات در آن مورد توجه قرار گرفته است. در باب هنر متعهد شاخص‌های اسلامی هنر از دیدگاه مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» عبارتند از: والایی هنر، والایی جایگاه انسان و تعهد وی به این والایی و به تبع آن ملتزم بودن هنر هم در فرم و هم در مضمون و محتوا، نبرد در مقابل جنگ نرم دشمن و جهت‌گیری دقیق و درست در باب هنر. شاخص‌های اسلامی هنر و سینمای انقلابی از دیدگاه مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» عبارتند از بیان زیبایی‌ها به واسطه هنر انقلابی، بیان پیروزی‌های ملت ایران، به خدمت گرفتن هنر در معرفی و تأثیری که انقلاب به جای نهاده و گسترش استعدادهای هنری.

علاوه بر آن، هنر دینی به اعتباری همان هنر معناگراست که مورد نظر مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» است زیرا ایشان بر این باورند هنر هر آنچه در دایره اشتراکی ایرانی بودن و اسلامی بودن قرار گیرد، ایرانی اسلامی نامیده می‌شود، اعم از باورها، آرمان‌ها، ارزش‌ها و هنجارهای نظام جمهوری اسلامی ایران یا گفتمان انقلاب اسلامی در حوزه سینما در تراز سینمای جمهوری اسلامی ایران از نگاه مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» قرار می‌گیرد.

مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» وظیفه هنر این عصر را نمایش فداکاری‌ها و قهرمانی‌ها برای حفظ ارزش‌ها و کیان کشور می‌داند و بر این باورند که زیبایی هنر در راست‌نمایی و پرهیز از مبالغه و بزرگ‌نمایی است و قهرمانی‌های این ملت در طول هشت سال دفاع مقدس آن‌چنان به اسطوره و حماسه نزدیک است که نیازی به بزرگ‌نمایی ندارد و معتقد است هنر معناگرا آن است که زیبایی‌ها را که همان شور باور به ارزش‌هاست، درک کند و آن را با زبان هنر تبیین نماید.

بر اساس یافته‌های تحقیق حاضر، شاخص‌های اسلامی سینمای دفاع مقدس و نیز سینمای انقلاب از دیدگاه مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» عبارتند از: تبیین سبک زندگی شهیدان دفاع مقدس، استفاده از ظرفیت هشت سال جنگ به عنوان گنجی بی‌پایان که عظمت تاریخ این مرز و بوم را روایت می‌کند، بیان زیبایی‌های هشت سال دفاع مقدس، به تصویر کشیدن تصاویر پشت جبهه‌ها و بیان عظمت ایثار و فداکاری رزمندگان اسلام، زنده نگه داشتن یاد و خاطره شهدا در ذهن ملت، ثبت خاطرات پدران، مادران و همسران شهدا و توجه به جانبازان جنگ تحمیلی؛ همچنین بیان عظمت‌ها و زیبایی‌های انقلاب با توسل به امکانات سینما و پس از آن گسترش پیام انقلاب به خارج از مرزها و نیز بیان مجاهدت‌های مردم در شکل‌گیری پیروزی انقلاب اسلامی ایران و نقش حرکت انقلابی مردم در این پیروزی.

در بُعد سینمای دینی، ارج نهادن به ارزش‌های اسلامی و اخلاقی، تقویت ارزش‌های ملی و دینی، نمایش معارف اسلامی در سینما به عنوان شاخص‌های مهم سینمای اسلامی از دیدگاه مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» به شمار می‌روند.

در بُعد سینمای متعهد نیز توجه به فرهنگ و کیان خانواده ایرانی اسلامی، توجه به عفاف و پاکدامنی در فیلم‌ها، نكوهش سوءاستفاده از زن در فیلم‌ها و مسئولیت‌پذیری در قبال جوانان و آینده کشور، بهره‌گیری از نیروهای جوان و متعهد، تلاش در راه پیشرفت کشور، مشخص کردن مرزهای آزاداندیشی و ولنگاری در سینما، بیان حقیقت و واقعیت‌ها از مهم‌ترین شاخص‌های اسلامی در سینما به شمار می‌روند.

شاخص‌های اولویت سینمای جمهوری اسلامی از دیدگاه مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» کدامند؟ نظر به اهمیت نقش سینما که هنر هفتم نامیده می‌شود، مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» شش اولویت را برای سینمای نظام مقدس تعیین کرده‌اند که به ترتیب عبارتند از: هنر دینی، هنر متعهد، هنر انقلابی، سینمای دفاع مقدس و سینمای انقلابی و سینمای معناگرا. بر اساس میزان تاکید مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» بر هر یک از این مفاهیم شش‌گانه تقسیم‌بندی، فیلم‌های سینمایی طبقه‌بندی شده‌اند و مشخص شد که سینمای متعهد با ۴۶ مورد بیشتر از مفاهیم دیگر مورد تاکید مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در راستای سینمای تراز جمهوری اسلامی ایران قرار دارد. پس از آن سینمای دفاع مقدس با ۳۸ مورد تاکید در ردیف دوم و سینمای دینی با ۳۶ مورد تاکید در رتبه سوم شاخص‌های سینمای تراز جمهوری اسلامی ایران از نگاه مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» قرار دارند. پس از آن به ترتیب شاخص‌های سینمای معناگرا با ۲۳ مورد، هنر متعهد با ۱۸ مورد، هنر دینی و هنر متعهد هر کدام با ۱۵ مورد و هنر انقلابی با ۱۲ مورد قرار دارند.

آنچه از یافته‌های فوق می‌توان نتیجه گرفت، آن است که مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» بر سینمای

متعهد، سینمای دفاع مقدس و سینمای دینی تاکید بیشتری دارند؛ به عبارت دیگر سینمای تراز جمهوری اسلامی ایران را سینمایی می‌دانند که حداقل به سه مورد یاد شده اولویت داده و این ویژگی‌ها در آن برجسته شده باشد. در ادامه اولویت‌بندی هر یک از این شاخص‌ها به شرح زیر ذکر شده است:

جدول شماره (۱) - سینمای متعهد:

مقوله	مفهوم	کدگذاری
سینمای متعهد	توجه به فرهنگ و کیان خانواده ایرانی اسلامی	۸
	توجه به عفاف و پاکدامنی در فیلم‌ها	۴
	نکوهش سوءاستفاده از زن در فیلم‌ها	۴
	مسئولیت سینما در قبال جوانان و آینده کشور	۴
	کلید پیشرفت کشور در دست سینماگران	۳
	رد گیشه‌گرایی	۳
	استفاده از نیروهای جوان و متعهد	۳
	سینما؛ کلید پیشرفت کشور	۳
	مشخص شدن مرز میان آزاداندیشی و ولنگاری فرهنگی در سینما	۳
	مضمون سینما اصلاح کشور و جامعه باشد	۳
	در نظر گرفتن مصالح فرهنگی کشور در جشنواره‌های بین‌المللی	۳
	سینما روایتگر حقیقت و واقعیت	۲
	اعلام پیام فیلم‌ها به خارج از مرزها	۲
	جمع	۴۵

جدول شماره (۲) - سینمای دفاع مقدس:

مقوله	مفهوم	کدگذاری
سینمای دفاع مقدس	در زمینه سینمای دفاع مقدس کم کاری شده است	۹
	ظرفیت هنری کشور برای تبیین دفاع مقدس، گسترده و عمیق است	۵
	تبیین سبک زندگی شهیدان	۴
	هشت سال جنگ: گنجی بی پایان	۳
	تصویر پشت صحنه جنگ	۳
	یاد شهیدان را زنده و گرامی بدارید...	۳
	تاریخ از بیان عظمت دفاع مقدس عاجز است	۳
	ثبت خاطرات پدر و مادران و همسران شهدا	۳
	تلاش بدخواهان برای از یاد بردن آن روزها (روزهای جنگ) از خاطر ملت ایران	۲
	توجه به جانبازان در فیلم‌ها	۲
	هنر دفاع مقدس مخاطب دارد	۱
	جمع	۳۸

جدول شماره (۳) - سینمای دینی:

مقوله	مفهوم	کدگذاری
سینمای دینی	اهمیت دادن به ارزش‌های اسلامی و اخلاقی	۷
	تقویت ارزش‌های دینی و ملی	۷
	نمایش معارف اسلامی در سینما	۶
	لزوم رعایت خط قرمزها در سینما	۴
	توجه به ماهیت سینمای دینی	۳
	رعایت نقد منصفانه در فیلم‌ها	۳
	مشی دین‌زدایی سینمای قبل از انقلاب	۳
	اهمیت نقش سینماگران در تربیت دینی جامعه	۳
	جمع	۳۶

جدول شماره (۴) - سینمای معناگرا:

مقوله	مفهوم	کدگذاری
سینمای معناگرا	سینما؛ رسانه‌ای اثر گذار	۴
	بیان زیبایی‌ها و ظرافت‌ها	۳
	حقیقت را بفهمید و تبلیغ کنید	۲
	هنر سینما یک هنر برتر است	۲
	ظرفیت سینمای ایران بالاست	۲
	سینمای معناگرا	۲
	اهمیت آثار نمایشی	۲
	فیلم‌نامه‌های پرمحتوا	۲
	سینما؛ روایتگر واقعیت و حقیقت	۲
	مرزبندی بین هنر و سیاست	۱
	هیچ چیزی مثل سینما نیست	۱
جمع		۲۳

جدول شماره (۵) - هنر متعهد:

مقوله	مفهوم	کدگذاری
هنر متعهد	والایی ارزش هنر	۴
	جایگاه والای انسان و تعهد او به سایر انسان‌ها	۴
	حقیقت هنر متعهد	۳
	تعهد هنرمند هم در باب فرم و هم در باب مضمون	۳
	نبرد در مقابل جنگ نرم دشمن و وظیفه هنرمندان	۲
	جهت‌گیری دقیق و درست در باب هنر	۲
جمع		۱۸

جدول شماره (۶) - هنر دینی:

مقوله	مفهوم	کدگذاری
هنر دینی	چیستی هنر دینی	۴
	هنر دینی منعکس‌کننده آرمان‌های دین اسلام	۴
	هنر عطیه‌ای الهی	۳
	عدالت به عنوان یک ارزش در هنر دینی	۳
	اخلاق و هنر ممزوج یکدیگر در هنر دینی	۱
جمع		۱۵

جدول شماره (۷) - هنر انقلابی:

مقوله	مفهوم	کدگذاری
هنر انقلابی	بیان زیبایی‌ها به واسطه هنر انقلابی	۵
	بیان پیروزی‌های ملت ایران	۵
	هنر در خدمت انقلاب و گسترش استعدادهای هنری	۴
	مایه هنری را غلیظ کنید	۱
جمع		۱۵

نتیجه‌گیری:

در قلمرو هنر و سینما، مکاتب مختلفی وجود دارد و فیلم‌های ساخته شده در قالب هر یک از این مکاتب سینمایی جای می‌گیرند. این مکاتب سینمایی عبارتند از امپرسیونیسم، دادائیسم، اکسپرسیونیسم، مکتب مونتاژ شوروی، رئالیسم شاعرانه، نئورئالیسم ایتالیا و موج نو فرانسه. با بررسی‌هایی که در تحقیق حاضر صورت گرفته، مشخص شده است که سینمای تراز انقلاب اسلامی که برخاسته از روح تعهد دینی و انقلابی است در هیچ یک از مکاتب یاد شده نمی‌گنجد و شاید بتوان گفت چنانچه به درستی بدان پرداخته شود خود بتواند در آینده به عنوان یک مکتب سینمایی در دنیا مطرح شود.

با بررسی نظریه‌های مختلف فیلم در این هنر اعم از نظریه‌های کلاسیک فرمالیستی، رئالیستی و معاصر فیلم نیز می‌توان دریافت سینمای تراز جمهوری اسلامی ایران می‌تواند به طور توأمان در شمار مکاتب رئالیستی و ایده‌آلیستی جای گیرد؛ چرا که بارها در سخنان ایشان از سینماگران خواسته شده به دنبال بیان حقیقت‌ها و واقعیت‌ها بروند.

هر چند سینمای پس از انقلاب، پنج دوره مختلف را پشت سر گذاشته است و در هر دوره عوامل مختلفی در سرنوشت فیلم‌های سینمایی کشور دخیل بوده‌اند اما آنچه از فرمایشات مقام معظم رهبری «مدظله

العالی» برمی‌آید، فیلم‌سازان کشور ما هنوز از استانداردهای تراز انقلاب اسلامی فاصله دارند. سینمای متعهد، سینمای دفاع مقدس و سینمای دینی که مورد نظر ایشان است، هنوز با کاستی‌های بسیاری مواجه است که لازم است در آینده مورد توجه جدی قرار گیرند.

سینمای تراز جمهوری اسلامی مقوله‌ای است که می‌تواند در سینمای کشور ما تحقق یابد و لذا امر دست‌نیافتنی نیست، قطعاً در آینده؛ سینمای دینی، سینمای معناگرا و سینمای دفاع مقدس با اقبال سینماگران و صاحب‌نظران و مخاطبان آن‌ها مواجه خواهد شد.

منابع

- آزاد ارمکی، تقی و آرمین امیر (۱۳۸۸) بررسی کارکردهای سینما در ایران (ارزیابی سینمای سال‌های ۱۳۷۴ تا ۱۳۸۵ بر اساس توزیع کارکردی فیلم‌ها)، مقاله درج شده در نشریه جامعه‌شناسی هنر و ادبیات، سال اول، شماره دوم پائیز و زمستان
- آوینی، سید مرتضی، (۱۳۹۱)، آئینه جادو، تهران، نشر ساقی.
- فلیک، اووه، (۱۳۹۱)، درآمدی بر تحقیق کیفی، ترجمه هادی خلیلی، تهران، نشر نی.
- ملیس، مارگريت، آر، (۱۳۸۵)، دیده و ایده: جایگاه مذهب و ارزش‌ها در فیلم‌های سینمایی، ترجمه حسن بلخاری، تهران، بنیاد سینمایی فارابی.
- امیری، حسین، «مدلی برای تبیین هنر انقلاب اسلامی»، پایگاه تحلیلی تبیینی برهان، کد مطلب ۵۰۳۳، بازبینی شده در ۲۰ مرداد ۱۳۹۸.
- سلطانی، مهدی، پاکزاد، احمد، (۱۳۹۵)، بازنگاری طلاق در سینمای دهه هشتاد ایران، فصل‌نامه مطالعات فرهنگ - ارتباطات، صص ۸۰-۱۰۷.
- رهبری، مهدی، محمدزاده، سعید، (۱۳۹۰)، سینما و وقوع انقلاب اسلامی در ایران، مقاله درج شده در فصل‌نامه علمی پژوهشی امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی (متین).
- علی‌حسینی، علی، شمس، زهره، (۱۳۹۵)، رابطه فرهنگ و سیاست، تبیین جایگاه ارزش‌های دینی در سینمای دهه‌های شصت، هفتاد و هشتاد، مقاله درج شده در فصل‌نامه علمی و پژوهشی اسلام و مطالعات اجتماعی، سال سوم، شماره چهارم، بهار ۱۳۹۵.
- فرخی، حسین و افتخاری، سید اسماعیل، (۱۳۹۳)، گفت‌وگوهای هنری در ایران پس از انقلاب اسلامی با تأکید بر سینما، مقاله درج شده در فصل‌نامه علمی پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی، شماره دهم.
- محمد میرزایی و دیگران، (۱۳۹۴)، سینمای انقلاب اسلامی (دینی)؛ ابزاری قدرتمند برای انتقال ارزش‌های دینی و انقلابی به نسل جوان (مطالعه موردی: تحلیل محتوای فیلم سینمایی طلا و مس)، مقاله درج شده در فصل‌نامه پژوهش‌های معاصر انقلاب اسلامی، دوره ۱، شماره ۲، تابستان، صفحات ۲۲۷ تا ۲۴۶.
- استوالت، کنرال، (۱۳۹۰)، دین و سینمای تماشاگری‌سند، «تاک» ماهنامه داخلی حوزه هنری خراسان رضوی، سال اول، شماره چهارم، شهریور، ۲۰-۲۲.
- آیت‌اللهی، حبیب‌الله، (۱۳۸۳)، هنر دینی از زبان صاحب‌نظران، دوماهنامه بیتاب، شماره هفتم، آبان ماه.
- اسفندیاری، عبدالله، (۱۳۸۳)، سینما در حوزه معارف دینی، دوماهنامه بیتاب، شماره هفتم، ۱۲۳-۱۱۶.
- حسینی، مهدی، (۱۳۸۳)، هنر دینی از زبان صاحب‌نظران، دوماهنامه بیتاب، شماره هفتم، آبان ماه.
- سالک، رضا و مهرداد، فرید، (۱۳۸۸)، نسبت سینما و دین و سینمای دینی، مجله نقد سینما، شماره ۱۳.

- صابری، محمد و سزای تورک، محمد، (۱۳۹۶)، اخلاق و ارزش‌های انسانی در فیلم‌های سینمایی قبل و بعد از انقلاب اسلامی ایران، مقاله درج شده در فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال دوازدهم، شماره ۲.
- مهدی‌نژاد، رسول (۱۳۹۱)، رهیافتی برای تدوین الگوی مدیریت رسانه از دیدگاه امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری «مد ظله العالی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشکده صدا و سیما.

منابع لاتین

- Hall, Stewart (1997), **representation**, London, sage publication.
- Rojek Chris (2007), **Cultural Studies**, london: Cambridge: Poli.

سخنرانی‌های مقام معظم رهبری «مد ظله العالی»

- گزیده‌ای از بیانات رهبر معظم انقلاب «مد ظله العالی»، «تعهد در قبال فرم و مضمون لازم است؛ رسالت هنر انقلابی»، پایگاه خبری رهبری، تاریخ ۱۷ فروردین ۱۳۹۴، بازبینی شده در ۲۰ مرداد ۱۳۹۸.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار جمعی از کارگردانان سینما و تلویزیون در تاریخ ۱۳۸۵/۳/۲۳.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار جمعی از اصحاب فرهنگ و هنر در تاریخ ۱۳۸۰/۵/۱.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۱۳۹۲/۹/۱۹.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار جمعی از کارگردانان سینما و تلویزیون در تاریخ ۱۳۸۵/۳/۲۳.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار هنرمندان و دست‌اندرکاران صدا و سیما در تاریخ ۱۳۸۹/۴/۱۲.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار فعالان عرصه هنر دفاع مقدس در تاریخ ۱۳۸۸/۶/۲۴.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار جمعی از کارگردانان، تهیه‌کنندگان، نویسندگان و بازیگران سیما در تاریخ ۱۳۹۷/۸/۲۴.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» درج شده در مجله هنر دینی شماره‌های ۱۵ و ۱۶ در تاریخ ۱۳۸۸/۵/۲۶.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در جمع هنرمندان در تاریخ ۱۳۸۰/۶/۱.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» درباره سینمای دفاع مقدس در تاریخ ۱۳۹۶/۳/۳.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» درباره سینما در تاریخ ۱۳۹۷/۶/۷.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۹۵/۶/۴.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار عوامل تولید فیلم سینمایی «شیار ۱۴۳» در تاریخ ۱۳۹۳/۳/۲۶.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار جمعی از اصحاب فرهنگ و هنر در تاریخ ۱۳۸۰/۵/۱.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار جمعی از هنرمندان حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی در تاریخ ۱۳۶۸/۸/۲۱.

- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار جمعی از مدیران و فعالان فرهنگی دفاع مقدس در تاریخ ۱۳۷۹/۷/۶.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار جمعی از شعرا در تاریخ ۱۳۸۸/۶/۱۴.
- پیام مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» به ملت شریف ایران در چهلمین روز ارتحال امام خمینی (ره) در تاریخ ۱۳۶۸/۴/۲۳.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار جمعی از هنرمندان حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی در تاریخ ۱۳۶۸/۸/۲۱.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار شاعران در تاریخ ۱۳۸۹/۶/۳.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار مسئولان دفتر هنر و ادبیات مقاومت ۱۳۷۰/۴/۲۵.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار اعضای دفتر پژوهش و گسترش فرهنگ جبهه در تاریخ ۱۳۷۰/۱۰/۱۶.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار جمعی از فرماندهان سپاه ۱۳۷۰/۶/۲۴.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار جمعی از مدیران و فعالان فرهنگی دفاع مقدس ۱۳۷۹/۷/۶.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار جمعی از رزمندگان و فرماندهان دفاع مقدس / ۱۳۸۵/۷/۲۹.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار اعضای ستادهای برگزاری کنگره شهدای استان‌های کهگیلویه و بویراحمد و خراسان شمالی ۱۳۹۵/۰۷/۰۵.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار اعضای ستادهای برگزاری کنگره شهدای استان‌های کهگیلویه و بویراحمد و خراسان شمالی ۱۳۹۵/۰۷/۰۵.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار راوی، نویسنده و برخی از دست‌اندرکاران کتاب لشکر خوبان ۱۳۹۲/۰۷/۱۵.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار جمعی از رزمندگان و فرماندهان دفاع مقدس در تاریخ ۱۳۸۵/۷/۲۹.
- بیانات مقام معظم رهبری «مد ظله العالی» در دیدار فعالان عرصه هنر دفاع مقدس ۱۳۸۸/۰۶/۲۴.